

IZLOŽBA »Idemo na kavu! - Pogled zagrebačkih poduzetnika na kulturu konzumiranja kave« u Etnografskom muzeju u Zagrebu

Jelena MANDIĆ-MUŠČET
jelena.mandic@vjesnik.hr

Proglasavali su je svetim pićem, »mljekom šahista i misilaca« i »intelektualnim pićem demokracije«. Obožavali su je i trošili kao lijek, ali i proganjali. Izazivala je političke sukobe i intervencije vlasti. U njoj su najprije uživali muškarci; žene su se žalile da im muževi postaju impotentni i neplodni.

Ne znamo točno kad je taj dragocjeni napitak zaludio ženski rod, ali zanimljiv trag pronađimo u običajima koji su jedno vrijeme vrijedili u Osmanlijskom Carstvu. Mladoženja je, naime, morao obećati da nikada neće ostaviti ženu bez kave, a kršenje toga obećanja smatrano je legitimnom osnovom za razvod.

Zašto kava ima takvu moć nad ljudima i kako se ovisnost o nekoć vrlo skupome napitku, u kojem su uživali samo imućni slojevi, demokratski proširila svijetom, pokazat će zanimljiva izložba pod nazivom »Idemo na kavu! - Pogled zagrebačkih poduzetnika na kulturu konzumiranja kave«, koja se otvara u subotu, 8. svibnja u 12 sati u Etnografskom muzeju u Zagrebu.

Međunarodno istraživanje

Izložba je nastala kao plod dvogodišnjeg istraživanja maloga i srednjeg poduzetništva u sedam europskih gradova (Amsterdamu, Berlinu, Volosu, Barceloni, Liverpoolu, Luxembourgu i Zagrebu). Cilj toga interdisciplinarnog europskog projekta, financiranoga sredstvima EU, bio je pokazati kako su inovativnost i kreativnost povezani s novim poduzetničkim inicijativama. Uz zagrebački Etnografski muzej, partneri u projektu su Povijesni muzej iz Amsterdama, Muzej europskih kultura u Berlinu, Centar za povijesna istraživanja i dokumentaciju grada Volosa, Institut za društvenu izgradnju iz Luxembourg-a, Povijesni muzej iz Barcelone i Nacionalni muzeji u Liverpoolu. Sedam europskih gradova ispričalo je različite priče o poduzetničkim kulturama.

Vrijedni predmeti, fotografije i filmovi

Kako saznajemo od autorice izložbe i voditeljice hrvatske dionice projekta Zvjezdane Antoš (više kustosice Etnografskog muzeja u Zagrebu), domaće istraživanje bilo je usmjereni na zagrebačke male poduzetnike koji se bave poslovima s kavom. Neposredan razlog za odabir te teme, objašnjava naša sugovorica, bio je taj što kavane i kafići kao mesta trošenja kave nude zanimljivu perspektivu za proučavanje sadašnjeg života gradskih stanovnika i njihovih životnih stilova, koji su kao urbani fenomen neizbjegno dijelovi globalne kulture i potrošačkog društva.

Napitak koji je zaludio svijet

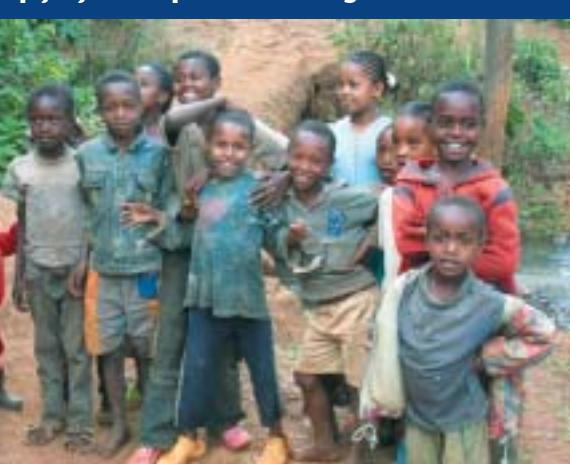
Kako se ovisnost o nekoć skupome napitku demokratski proširila svijetom, pokazat će zanimljiva izložba koja se otvara 8. svibnja

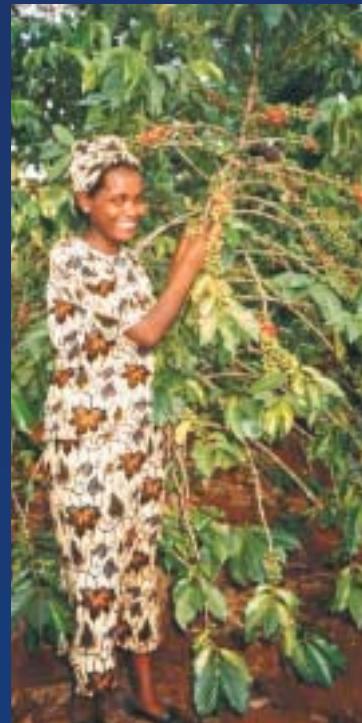
Nekoć kulturna zagrebačka kavana

Ispijanje kave prethode mnogi rituali

Humanitarna međunarodna dječja organizacija Coffee Kids štiti siromašnu djecu koja beru kavu

Drvo kave može narasti do metra i pol u visinu

»Obožavali su je i trošili kao lijek, ali i proganjali. Izazivala je političke sukobe i intervencije vlasti. U njoj su najprije uživali muškarci; žene su se žalile da im muževi postaju impotentni i neplodni

Servis za kavu, Tvrnica porculana Mintons, 19. stoljeće

procesu, u kojem posebno težak teret nose ljudi koji se bave uzgojem i proizvodnjom kave.

Berba kave mnogima je jedini izvor prihoda, pa u tome poslu ne sudjeluju samo odrasli članovi obitelji već i djeca. Zbog njihova rada u izuzetno teškim uvjetima utemeljena je i humanitarna Međunarodna dječja organizacija Coffee Kids.

Etiopska ceremonija

Zanimljiva povijest dolaska kave u Europu i njezino širenje cijelim svijetom predviđeno je na izložbi nizom legendi i različitim ritualima, poput etiopske ceremonije kave, koja je danas vrlo popularna u Amsterdamu. Načini konzumiranja arapske i turske kave također su prikazali ambijentalno, predmetima iz fundusa Etnografskog muzeja.

»Dolazak kave u Hrvatsku vezan je s određenim povijesnim i društvenim događajima koji su kasnije utjecali na načine njezina konzumiranja. S obzirom na to da je kava u 19. stoljeću bila smatrana luksuznim proizvodom, pila se samo u plemićkim i bogatim građanskim obiteljima, a početkom 20. stoljeća, s pojavom tvornice Franck i početkom proizvodnje kavovine, u svakodnevnom životu ljudi u gradu i na selu pojavljuje se bijela kava«, kazuje Antoš, napominjući da će na izložbi biti predstavljeni servisi i šalice za kavu iz MUO-a koji su bili u svakodnevnoj uporabi tijekom 19. i na početku 20. stoljeća. Među njima je i šalica bana Josipa Jelčića.

Slijedi dio izložbe pod nazivom »Od kavane do kafića«, u kojem je, uz pomoć rekonstrukcije ambijenta i filma »Kavana Corso« predstavljena zanimljiva povijest kavane koja seže od sredine 18. stoljeća do danas. Predstavljeni su omiljeni kafići koji od sedamdesetih godina prošlog stoljeća postaju okupljališta svih naraštaja Zagrepčana.

Kava s »Precjednikom«

U dijelu izložbe nazvanom »Pogled zagrebačkih poduzetnika na kulturu konzumiranja kave« ističe se film »Idemo na kavu« u kojem se naglašava važnost inovativnosti i kreativnosti pri osmišljavanju poslovanja i ponude zagrebačkih vlasnika kafića. U posljednjem dijelu izložbe »Kava kao poticaj za druženje« prikazani su i radovi nastali propitivanjem socijalnoga i društvenog značenja kave konceptualnim jezikom umjetnika. Tako poznati multimedijalni umjetnik Dalibor Martinis predstavlja svoj performans »Kava s Precjednikom«, mlada umjetnica Maja Rožman »Napitak za umjetnike«, a Jasenka Bulj i Vanja Zarić fotografski projekt »Kavi-Coffee«.

Za vrijeme šestomjesečnog trajanja izložbe bit će organiziran niz aktivnosti vezanih uz kulturu pijenja kave.

grada Zagreba i Muzejom za umjetnost i obrt, koji u svojim povijesnim zbirkama imaju vrlo vrijedne predmete koji se odnose na kulturu konzumiranja kave u 19. i 20. stoljeću«, navodi Antoš, ističući da su pojedini zanimljivi događaji iz povijesti proizvodnje kave i zagrebačkih kavana ilustrirani arhivskim fotografijama iz muzejskih zbirk,

Hrvatskoga državnog arhiva i filmovima iz Hrvatskoga filmskog saveza.

Kulturološki vid pijenja kave prikazan je unutar nekoliko tematskih cjelina. U prvoj temi pod nazivom »Priča o kavi« prikazana je povijest kave od njezina uzgoja do proizvodnje. Niz fotografija iz različitih dijelova svijeta svjedoči o tom složenom